

КОЛАБОРАТИВНИЯТ ТВОРЧЕСКИ ПРОЦЕС В ТЕАТЪРА КАТО ПРАКТИЧЕСКА СТРАТЕГИЯ ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА ИСПАНСКИ КАТО ЧУЖД ЕЗИК

Доц. д-р Веселка Ненкова

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме. Статията представя прилагането на колаборативен театрален подход в обучението по испански като чужд език със студенти от 3. и 4. курс в бакалавърските специалности „Приложна лингвистика (испански с втори чужд език)“, „История и чужд език (испански)“ и „Гражданско образование, философия и чужд език (испански)“. Акцентът е поставен върху практическата реализация на театралния творчески процес като средство за развитие на лингвистичните и комуникативните умения на студентите.

Методологичната рамка се основава на принципите на ученето чрез преживяване и колаборативното обучение, при което студентите работят в групи и съвместно конструират езиково и сценично съдържание. Изследването се фокусира върху наблюдение, описателен анализ и интерпретация на учебния процес. Преподавателят изпълнява ролята на активен участник и постоянен наблюдател в цялостния процес, като анализира системно студентската продукция в хода на работата.

Ключови думи: чуждоезиково обучение; испански като чужд език; театрална педагогика; колаборативен творчески процес

1. Въведение

Мотивацията е ключов фактор в процеса на учене и поставя преподавателите по чужди езици пред необходимостта от търсене на методи, които да разнообразят обучението и да го направят по-ангажиращо за студентите.

За разлика от други традиционни методи на преподаване, театърът позволява учене чрез пряк опит и се изразява посредством езика, тялото и емоцията. Театралното обучение не е пасивно възприемане, а преживяващо и мотивиращо както за участниците в постановката, така и за зрителите. Митревски и Ковач отбелязват, че чрез театъра в обучението се овладяват и усъвършенстват езиковите и реторичните умения на участниците (Mitrevski & Kovač, 2019, p. 97).

Театърът е изкуство на словото, а словото е основа на диалога и на съжителството (Blanco Rubio, 2001). Той отваря пътища на търсене и срещи както със самия себе си, така и с другите, тъй като актьорите пресъздават елементи от собствения си житейски опит при изграждането на персонажи и истории. Този модел предполага колаборативност, при която творческият процес насърчава груповото взаимодействие между участниците и създава среда за художествено сътворяване, а отношението в екипа е от съществено значение за постигане на качествена художествена продукция.

Исторически театърът възниква като форма на обществено образование в древногръцкия свят, а римляните разпространяват театралните спектакли из цялата империя, поради което той се превръща във фундамент за разширяване и утвърждаване на културната, политическата и религиозната система в римското общество (Flores, Herrera, Muñoz & Patiño, 2024, p. 3).

В съвременното обучение театърът развива умения за слушане и устно изразяване, предполага преживяване на съдържанието и повишава мотивацията на студентите. Наситеният с нюанси и символи език улеснява възприемането на културните кодове, а игровите дейности в група подпомагат усвояването и затвърждаването на знания и умения, като същевременно позволяват изразяване на емоции, житейски позиции или справяне с вътрешни конфликти чрез превъплъщаване в роли. Излизането на сцена и взаимодействието с членовете на групата е едновременно вълнуващо и освобождаващо. В този контекст колаборативният творчески процес в театъра се откроява като подход, който интегрира езиковото и емоционалното учене и засилва мотивацията за участие.

Театърът като дидактически ресурс съчетава игровия и академичния компонент (Solís, 2018, p. 236), ангажира активно студентите и позволява по-задълбочено усвояване на материала. Театърът в обучението по испански като чужд език усъвършенства устната реч и представлява полезен инструмент за овладяване на интонацията, ударението и ритъма на езика. За тази цел преподавателят анализира ролите заедно със студентите, за да направи по-подходящ подбор на езиковия материал и да оптимизира учебния процес.

Настоящото изследване разглежда дидактическите възможности на театъра като средство за формиране на комуникативни и езикови компетенции в обучението по испански като чужд език.

2. Колаборативно създаване на сценичното съдържание

Идеята за създаване на театрална постановка се зароди случайно в един от часовете по лексика на испанския език, когато студентите упражняваха употребата на разговорни изрази чрез симулация на съседска кавга. Тяхната креативност беше толкова забележителна, че съвсем спонтанно доведе до намерението да създадем авторска театрална творба. Първоначално драматичната

игра беше насочена към развитие на вербалното и невербалното изразяване, както и към проява на креативност и себеизразяване. Актуализираха се придобити лексикални знания и се усвояваха нови. Докато в началната фаза се целеше развитие на индивидуалното изразяване и творческите умения, във втората фаза задачата беше създаване на театрална постановка, основаваща се на индивидуални и групови сценични изяви.

Създаването на сценария се реализира като колективна дейност. Всеки студент трябваше да създаде текст за своя персонаж, след което другите участници, съвместно с преподавателя, го преглеждаха и при необходимост го коригираха или предлагаха допълнения към него.

В постановката нямаше ясно изявен главен герой, всички персонажи участваха равностойно в сценичното действие. Всеки участник беше незаменим, което правеше евентуалното отсъствие на някого поради лични или служебни ангажименти основно организационно затруднение. Студентите избраха сами своите сценични имена, облекло и грим, но ги съгласува помежду си с оглед на цялостната сценична концепция.

Всички участници бяха едновременно актьори и автори. Историята и диалозите се измисляха колективно, но крайният вариант се оформяше от преподавателя, защото, както посочва Габриел Гарсия Маркес, една история може да бъде създадена съвместно, но сценарият трябва да бъде написан от един човек (García Márquez, 2003, p. 11).

Когато даден елемент изглеждаше нереалистичен или клиширан, в ролята си на преподавател насърчавах незабавно изразяване на мнение, за да се направят корекциите още в хода на изграждане на сценария. Настоявах също така в сцените да има динамика и неочаквани обрати, водещи до изненадваща развръзка.

Съставянето на сценария отне най-много време, но се оказа и най-интересният етап от проекта. Предлагаха се различни истории, а понякога и само отделни реплики, които се превръщаха в предпоставка за нови ситуации и сцени. Те бяха доразвивани, преработвани, а в редица случаи вече написани части отпадаха и замисълът на конкретни сцени се променяше изцяло. Водещо през целия процес оставаше първоначалното намерение: да се усвършенства изказът, да се забавляваме и едновременно с това да заинтригуваме публиката не само чрез темата и актьорската игра, но и чрез езика на персонажите.

По време на репетициите възникваха моменти, в които емоциите бяха толкова силни, че на студентите се предоставяше възможност да развият собствената си креативност и да се идентифицират със сцената, включвайки се в нея с цялата експресивност, на която са способни. Част от тези спонтанни реакции се оказаха изключително впечатляващи и бяха незабавно включвани в сценария, докато други се доразвиваха, за да намерят място в окончателния

текст. Целта на този процес беше да се открият индивидуалните качества на всеки участник: пеене, танцуване, жестикулиране, лицева експресия и други форми на сценично присъствие.

Създаването на сценария се изграждаше върху теми, значими за групата, и се развиваше чрез дебати и съвместно изследване на предложените сцени. Импровизацията заемаше централно място като творческа техника, използвана индивидуално и групово, и се превърна в основно средство за сценично изразяване.

При избора на заглавие на постановката целта ни беше то да е ненатрапчиво, да не звучи претенциозно и същевременно да отразява съдържанието на разказаната история, или по-скоро истории, свързани с ежедневието на няколко обитатели на жилищна кооперация и техните лични и съседски взаимоотношения. Заглавието трябваше да бъде простичко и близко до делничността на самите персонажи, поради което се спряхме на окончателния вариант *Un día como todos, pero no del todo*. За дублажа на български език заглавието придоби ритмично адаптираната форма *Ден като ден, но не съвсем*, която запазва смисловото внушение на оригинала.

Работата в театрална среда създаде пространство за освобождаване на емоции, напрежения и конфликти. Насърчаваше се интегрирането на участниците в съвместните творчески търсения. Утвърди се атмосфера на откритост, в която всеки участник можеше свободно да изрази личния си опит, чувства и позиция. Чрез кратки житейски ситуации студентите задълбочиха работата си върху доразвиване на избраната от тях тема. Резултатът беше постановка, изградена на базата на колективни решения. Така театърът се утвърди като средство за творческа изява, взаимодействие между участниците и усъвършенстване на езиковото изразяване на всеки един от тях.

Първоначалното намерение за създаване на колективна авторска театрална постановка постепенно се превърна в силна мотивация, която ангажира студентите в продължение на три месеца – от зараждането на идеята и разработването на сценария, през репетиционния процес, до представянето на спектакъла пред публика.

3. Репетиционен етап, усъвършенстване на театралната постановка и представяне пред публика

Репетиционният етап е ключов момент в създаването на всяка постановка, тъй като от него зависи бъдещият сценичен резултат. Както напомня Теди Москов: „На репетициите трябва да си все недоволен, иначе няма как да стане добро представление. Задоволиш ли се още в началото – край!“ (Moskov, 2025, с. 44). Тези думи подчертават необходимостта от постоянна критичност и стремеж към усъвършенстване и именно такъв подход беше следван в нашата работа.

По време на репетициите се обръщаше особено внимание на интонацията, правилното вокализиране и останалите аспекти от устното изразяване, защото „при изучаването на чужд език, разбира се, от първостепенно значение е усвояването на самия език, вникването в неговите възможности и реализирането на комуникацията чрез речевия акт“ (Simonova-Grozdeva, 2017, с. 400). Четенето на текста е първата стъпка, върху която се работи, и тя изисква най-голямо внимание, тъй като това е моментът на езиковото сближаване на участниците с текста и не бива да се пропуска възможността за правилното използване на езика (Blanco Rubio, 2001).

Работните срещи се провеждаха предимно присъствено, което позволи ефективна езикова и сценична подготовка. Понякога обаче, поради учебната и професионална заетост на участниците, част от репетициите се осъществяваха онлайн. Тази гъвкавост в организацията допринесе за непрекъснатост на процеса и за успешната реализация на проекта.

В рамките на три месеца се сформира група от седем доброволци. Част от темите, разглеждани в часовете по практически испански език, послужиха като основа за разработването и изграждането на финалния спектакъл. Крайната продукция с продължителност от около 25 минути беше представена в две публични представления в Пловдив и Велинград през 2024 година.

Сцените се сменяха чрез промяна на декора, като отговорността за трансформацията на пространството беше поета от самите участници. Визуалната среда беше допълнително подпомогната от изображения, прожектирани на голям екран, които служеха като фон и обозначаваха различните места на сценичното действие: външен изглед на многоетажна жилищна кооперация с вътрешен двор, различни домашни интериори (например изискан хол с камина и скъпа мебелировка, разхвърляна стая и др.), както и общи пространства, като коридор, междустълбищна площадка, бар, дискотека, пеещи и свирещи мариачи.

Звуковото оформление също беше съществена част от репетиционния и сценичен процес. Тоноператорът, състудент на актьорите, отговаряше за смяната на музикалните теми, съпровождащи всяка сцена, а подборът на музикалния материал бе резултат от колективното решение на екипа. Съвместно дело беше и изготвянето и отпечатването на плаката за представлението.

Важно е да се подчертае, че интегрирането на театъра в учебната дейност не се свежда до постигане на зрелищно представление пред публика, а до преживяването и усъвършенстването на вербалното изразяване по време на подготовката. Целта е самият процес и начинът на създаване, а не непременно сценичното представяне, което в подобни формати дори не е задължително. В нашия случай обаче постановката беше замислена още от самото начало с идеята да бъде показана пред публика в духа на принципа на Хименес-Контре-рас, според който „театърът трябва да бъде видян, за да съществува (Jiménez-

Contreras, 2019, p. 33). Докато професионалният театър е ориентиран основно към зрителя, при театъра с обучителна цел приоритетът е насочен към обучението и развитието на самите участници, т.е. артисти. Въпреки това присъствието на публика играе значима роля, тъй като сценичното представяне служи като индикатор за ефективността на творческия процес.

Първото представление се състоя в рамките на инициативата „Ден на езиките и културите“, замислена и реализирана от Катедрата по романистика и германистика към Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Постановката беше изиграна пред публика в Конферентната зала на Националната библиотека „Иван Вазов“ в Пловдив. След това спектакълът беше представен и на Многоезичния театрален фестивал „Словото – сила и необятност“, проведен във Велинград през 2024 г. Макар участието ни да не беше с конкурсен характер поради спецификата на фестивала, насочен към училищните театри, постановката *Un día como todos, pero no del todo* бе включена по покана на организаторите на събитието като поздрав към участниците.

За представянето на постановката във Велинград се наложи изготвянето на субтитри на български език. В процеса на превода студентите участваха с предложения и се упражняваха в използването на преводни техники и редактиране на собствен и на чужд текст.

Интересът към театралната дейност се запази и след края на академичната 2023/2024 година и дори студентите, които вече завършиха обучението си, изразяват желание да продължат участието си в бъдещи театрални проекти съвместно с настоящите студенти по испански език. Освен това, за сценария постъпиха запитвания от учебни заведения, в които се изучава испански език, с цел неговото използване като учебен материал.

4. Заключение

Колаборативният творчески процес, насочен към създаването на авторска театрална постановка, обединява вербалното, пластичното и музикалното изразяване. Този интегриран подход подпомага развитието на комуникативни и артистични умения и стимулира креативността, сътрудничеството и съпреживяването през целия процес на планиране, подготовка и реализация на проекта. В съвместната работа върху изготвянето на сценария, костюмите, декорите, музиката, плаката, субтитрите и техническите средства студентите упражняват комуникативни, творчески и организаторски умения.

Изработването на театралната постановка и представянето ѝ пред публика улесни усвояването на сложни езикови и културни аспекти, включително интонация, произношение, анализирането на културни нюанси и употребата на жаргонни изрази.

Драматизацията функционира като лингвистичен и културен модел, който подпомага развитието на езиковите умения, стимулира паметта, наблюда-

телността и концентрацията, като създава и приятна среда за взаимодействие между студентите и преподавателя. По този начин се насърчават социализацията, толерантността и отговорността в групата, а театърът се утвърждава като дидактическа стратегия, допринасяща за обогатяването на речта, по-дълбокото осъзнаване на връзката между език и контекст и се превръща в ценен инструмент в обучението по чужд език.

Освен усъвършенстване на устното изразяване и запознаване с различните езикови регистри театралната дейност развива емпатия, умение за разбиране на другите, както и увереност в комуникативните ситуации. Чрез сценичната подготовка се стимулират творческите интереси и удоволствието от учене и анализ на изразните средства. Студентите и преподавателят работят съвместно при подготовката на сценария, костюмите, декорите, светлините, изображенията и звука.

В превода и подготовката на субтитрите участниците се упражняват в използването на преводни техники и редактиране на собствен и чужд текст. Съпоставянето на културните специфики, вникването в клишираните изрази, употребата на жаргон и специфичното жестикулиране се превръщат в ефективен път за усвояване на испанския език на ниво C1 – C2.

Благодарности и финансиране

Настоящата статия е изработена в рамките на проекта, финансиран от Европейския съюз – NextGenerationEU, чрез Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България, проект ДУЕКОС BG-RRP-2.004-0001-C01, ДУЕКОС Д24-ФлФ-005.

Авторката благодари на студентите, изучаващи испански език във ФФ на ПУ „Паисий Хилендарски“, за изключително сериозното и отговорно отношение по време на подготовката, реализирането и представянето пред публика на театралната постановка *Un día como todos, pero no del todo*, която е в основата на настоящата статия.

ЛИТЕРАТУРА

- Москов, Т. (2025). Не ме вълнува кой ще управлява хора, които слушат чалга. *Biograph*, (170), ноември 2025, с. 39 – 48.
- Симонова-Гроздева, В. (2017). Мелпомена и обучението по гръцки език в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Във: Вълчанова, С., Желюва, А., Гюшев, А. (съст.). *Поклон пред буквеното слово. Юбилеен сборник в чест на 70-годишнината на проф. д-р Пеню Ст. Пенев*. Пловдив: FastPrintBooks, с. 399 – 403. ISBN: 978-619-7312-93-5.

Acknowledgements & Funding

This study is financed by the European Union – NextGenerationEU, through the National Recovery and Resilience Plan of the Republic of Bulgaria, project DUECOS BG-RRP-2.004-0001-C01 (DUECOS D24-FIF-005).

The author thanks the students studying Spanish at the Faculty of Arts of the Paisii Hilendarski University for their extremely serious and responsible attitude during the preparation, realization and presentation to the audience of the theatrical production *Un día como todos, pero no del todo*, which is the basis of this article.

REFERENCES

- Blanco Rubio, P.-J. (2001). El teatro de aula como estrategia pedagógica. *Biblioteca virtual Miguel de Cervantes* [viewed 11 October 2025]. Available from: <https://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/el-teatro-de-aula-como-estrategia-pedagogica-proyecto-de-innovacion-e-investigacion-pedagogica>
- Flores Jaramillo, X.; Herrera Villegas, C.; Muñoz Cofre, L. & Patiño Guzmán, G. (2024). El aprendizaje de la artística en educación básica: una perspectiva transdisciplinaria. *Revista Social Fronteriza*, 4(5): e423. E-ISSN: 2806-5913. [viewed 14 July 2025]. Available from: [https://doi.org/10.59814/resofro.2024.4\(5\)423](https://doi.org/10.59814/resofro.2024.4(5)423)
- García Márquez, G. (2003). *Cómo se cuenta un cuento*. Barcelona: DEBOLSILLO. ISBN 9788497594653.
- Jiménez-Contreras, A. V. (2019). La educación en el teatro o el teatro en la educación. *Eduscientia. Divulgación de la ciencia educativa*, febrero/julio, pp. 31 – 37. [viewed 7 October 2025]. Available from: <https://eduscientia.com/index.php/journal/article/download/41/30>
- Mitrevski, A. & Kovač, B. (2019). Između pozorišta i pedagogije: pozorišna pedagogija i njena uloga u obrazovnom procesu. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, Knjiga XLIV-1, pp. 95 – 111. ISSN: 0374-0730.
- Moskov, T. (2025). Ne me valnuva koj shte upravliava hora, koito slushat chalga. *Biograph*, (170), noemvri 2025, pp. 39 – 48 [in Bulgarian].
- Simonova-Grozdeva, V. (2017). Melpomena i obuchenieto po gracki ezik v Plovdivskia universitet "Paisii Hilendarski". In: Valchanova, S., Dzheliova, A. & Goshev, A. (sast.). *Poklon pred bukvenoto slovo. Iubileen sbornik v chest na 70-godishninata na prof. d-r Penio St. Penev*. Plovdiv: FaserPrintBooks, pp. 399 – 403 [in Bulgarian]. ISBN: 978-619-7312-93-5.
- Solís, R. P. (2018). El teatro como estrategia didáctica en la enseñanza ELE: Aspectos teóricos. *El español por el mundo*, 1(1), 235 – 247. ISSN: 2605-1052. [viewed 19 October 2025]. Available from: <https://doi.org/10.59612/epm.vi1.36>

THE COLLABORATIVE CREATIVE PROCESS IN THEATRE AS A PRACTICAL STRATEGY FOR LEARNING SPANISH AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract. The article presents the application of a collaborative theatrical approach in teaching Spanish as a foreign language to third- and fourth-year students enrolled in the bachelor's degree programmes "Applied Linguistics (Spanish and a Second Foreign Language)", "History and a Foreign Language (Spanish)", and "Civil Education, Philosophy and a Foreign Language (Spanish)". It is focused on the practical implementation of the theatrical creative process as a means of developing the students' linguistic and communicative skills.

The methodological framework is based on the principles of experiential and collaborative learning, where students work in groups and jointly construct linguistic and performative content. The study focuses on observation, descriptive analysis and interpretation of the teaching-learning process. The instructor acts as both an active participant and a constant observer, systematically analysing the students' output throughout the course of the activities.

Keywords: foreign language teaching, Spanish as a foreign language, theatre pedagogy, collaborative creative process

✉ **Dr. Veselka Nenкова, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0001-6934-0087

Plovdiv University "Paisii Hilendarski"

24, Tsar Asen St.

4000 Plovdiv, Bulgaria

E-mail: v_nenkova@uni-plovdiv.bg